

ÖRTÉNETI LAPOK.

FELELŐS SZERKESZTŐ
K. PAPP MIKLÓS.

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ár: Félévre 6 f. Egész évre 12. f. — Szerkesztőségi iroda
Lyceumi nyomda. — Kiadó hivatal: Gr. Teleki Domokos ház nagypiacz.

Tartalom: Az 1541-diki gyalui egyezkedés oklevelei. (III. közlemény. — Kemény János leveles tárczájából. (II. közlemény.) Közli Szilágyi Sándor. — Az 1836-ban elfogatott Lovassy László és társainak pöréhez. (VIII. közlemény.) Közli K. Papp Miklós. — Gr. Kornis Antal kamarás, hunyadmegyei főispánhoz stb. intézett levelek. (VII. közlemény.) — Bethlen János levele 1662 évi Augustus 21-ről az erdélyi fejedelem asszonyhoz. (I. Apaffy Mihály neje Bornemissza Annához. Közli Dr. Kolozsvári Sándor. — Gr. Petki Annához intézett levelek. (I. közlemény.) — Kolozsvár 1848-iki jegyzőkönyvéből. (VIII. közlemény.)

manorum Hungarie Bohemie etc. Regie maiestatis, fateor et recognosco per presentes literas meas, quod ego dominum Nicolaum Pathochij comitem comitatus de Zarand, ex autoritate pleni mandati regie maiestatis domini mei clementissimi in persona sue maiestatis assecraverim et certificaverim in eo, quod cum jdem dominus Nicolaus Pathochij serenissimo domino quondam Joanni regi seruiuisset, si quid uel contra maiestatem domini mei clementissimi vel eius fideles iniuriarum vel aduersi fecisset, jd omne Regiam maiestatem dominum meum clementissimum condonasse et remisisse, eundemque dominum Nicolaum Pathochij in suam regiam clemenciam accepisse, assecrans nihilominus eundem Nicolaum Pathochij et in eo, predicti pleni mandati autoritate et vigore, quod omnes inscripciones et donaciones per dictum serenissimum dominum quondam Joannem Regem eidem domino Nicolao Pathochij factas regia maiestas dominus meus clementissimus ratas et firmas habitura, neque quemquam fidelium contra eundem dominum Nicolaum Pathochij illegitime agere permissura sit, jmo assecuro et certifico in persona regie maiestatis autoritate et vigore pleni mandati sue maiestatis, cuius paria sigillo meo solito et chijrographo consignata eidem domino Nicolao Pathochij in testimonium danda duxi, harum mearum vigore et testimonio literarum mediante. Datum in castro Gijalw wigesima nona die mensis Decembris anno domini millesimo quingentesimo quadragesimo primo.

Az 1541-diki gyalui

EGYEZKEDÉS OKLEVELEI

(A bécsi cs. titkos levéltárból).

IV.

Seredi Gáspár, I. Ferdinánd király biztosa, biztosítja Patócsi Miklós Zaránd vármegyei főispánt, hogy őt Ferdinánd király királyi kegyelmébe fogadja, s a néhai János király által neki adományozott jószágokban megtartja. Kelt Gyalu várában 1541. dec. 29-dikén.

Caspar Seredij partium superiorum capitaneus, commissarius et mandatarius Ro-

CASPAR SEREDIJ manu propria.
(Egykoru másolat.)

V.

Statilius János erdélyi püspök magát I. Ferdinánd király hűségére kötelezi. Kelt Gyalu várában 1541. dec. 29-dikén.

Joannes Statilius episcopus Albensis Transsiluanensis fateor et recognosco per presentes literas meas, quod quum sacratissimi principis et domini domini Ferdinandi Romanorum Vngariae Bohemiae Dalmatiae Croatiae etc. regiae maiestatis erga hoc regnum Vngariae promptam voluntatem defendendi, eque faucibus hostium eripiendi et fideles subditos in regiam clementiam accipiendi, medio magnifici domini Casparis Seredy etc. commissary suae maiestatis intellexissem, me suae maiestatis fidelitati addixerim, et uti verum honestum fidelem decet, ea quae in rem et vtilitatem suae maiestatis ac huius regni Vngariae fore cognouero, pro virili mea prestiturum, promittens me suam maiestatem pro vero legitimo coronato Vngariae rege habiturum, fidelitatem et fidelem seruitutem suae sacratissimae maiestati cum plena animi constantia exhibiturum, harum mearum literarum sigillo manusque meae subscriptione munitarum vigore ac testimonio mediante. Datum in castro meo Gyalw die vicesima nona mensis decembris anno domini millesimo quingentesimo quadragesimo primo.

JOANNES STATILIUS episcopus Transsilvan. Albensis mp.
(Eredeti, pecséttel.)

VI.

Martinuzzi György váradi püspök és kincstartó magát I. Ferdinánd király hűségére kötelezi. Kelt Gyalu várában 1541. dec. 29-dikén.

Frater Georgius, Episcopus Waradiensis, ac Thesaurarius etc. fateor et recognosco per presentes literas meas, quod quum sacratissimi principis et domini domini Ferdinandi Romanorum Vngarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. regie maiestatis, erga hoc regnum Vngarie promptam uoluntatem defendendi eque faucibus hostium eripiendi, et fideles subditos in regiam clementiam accipiendi,

medio magnifici domini Seredij etc. commissarij sue maiestatis intellexissem, me sue maiestatis fidelitati addixerim, et uti uerum, honestum, fidelem decet, ea que in rem et utilitatem sue maiestatis ac huius regni Vngarie fore cognouero, pro uirili mea prestiturum, promittens me suam maiestatem, pro uero, legitimo coronato Vngarie Rege habiturum, fidelitatem et fidelem seruitutem sue sacratissime maiestati, cum plena animi constantia exhibiturum, harum mearum literarum, sigillo, manusque mee subscripcione munitarum, uigore ac testimonio mediante. Datum in castro Gijalw, die uicesima nona mensis decembris, anno domini millesimo quingentesimo quadragesimo primo.

Idem FRATER GEORGIUS
episcopus Waradiensis
m. p.

(Eredeti, pecsétje elveszett.)

VII.

Petrovics Péter temesi ispán Magyarország alsó részeinek kapitánya magát I. Ferdinánd király hűségére kötelezi. Kelt Gyalu várában 1541. dec. 29-dikén.

Petrus Petrowijth, comes Themesiensis, parciunq; inferiorum regni Hungarie capitaneus, fateor et recognosco per presentes literas meas, quod quum sacratissimi principis et domini domini Ferdinandi Romanorum Hungarie, Bohemie Dalmacie Croacie etc. regie maiestatis, erga hoc regnum Hungarie promptam voluntatem defendendi eque faucibus hostium eripiendi, et fideles subditos in regiam clementiam accipiendi, medio magnifici domini Casparis Seredy etc. commissarij sue maiestatis intellexissem, me sue maiestatis fidelitati addixerim et vti verum, honestum fidelem decet, ea que in rem et vtilitatem sue maiestatis ac huius regni Hungarie fore cognouero, pro virili mea prestiturum, promittens me suam maiestatem pro vero, legitimo coronato Hungarie rege habiturum, fidelitatem et fidelem seruitutem sue sacratissime maiestati, cum plena animi constantia exhibiturum, harum mearum literarum, sigillo, manusque mee subscripcione

munitarum, vigore et testimonio mediante. Datum in Castro Gijalw, die vicesima nona mensis decembris Anno domini millesimo quingentesimo quadragesimo primo.

PETRUS PETROWYTH
manu propria.
(Eredeti, pecséttel.)

VIII.

Eperjesi Patócsi Miklós Zaránd vármegyei főispán magát I. Ferdinánd király hűségére kötelezi. Kelt Gyalu várában 1541. dec. 29-dikén.

Nicolaus Pathochij de Eperyes, comes comitatus Zarand, fateor et recognosco per presentes literas meas, quod quum sacratissimi principis et domini domini Ferdinandi Romanorum, Hungarie Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. regie maiestatis erga hoc regnum Hungarie promptam voluntatem defendendi eque faucibus hostium eripiendi, et fideles subditos in regiam clemenciam accipiendi, medio magnifici domini Casparis Seredij etc. commissarij sue maiestatis intellexissem, me sue maiestatis fidelitati addixerim, et vti verum, honestum, fidelem decet, ea que in rem et vtilitatem sue maiestatis ac huius regni Hungarie fore cognouero pro virili mea prestiturum, promittens me suam maiestatem pro vero, legitimo coronato Hungarie rege habiturum, fidelitatem et fidelem seruitorem sue sacratissime maiestati cum plena animi constancia exhibiturum, harum mearum literarum, sigillo, manusque mee subscripcione munitarum, vigore et testimonio mediante; datum in castro Gijalw, die vicesima nona mensis Decembris, anno domini millesimo quingentesimo quadragesimo primo.

NICOLAUS PATHOCHIJ
manu propria.
(Eredeti, pecséttel.)

IX.

Patócsi Miklós zarándi főispán a távol lévő Ábrahámfi István és Székely Benedek nevében hűséget fogad I. Ferdinánd király részére. Kelt Gyalu várában 1541. dec. 29-dikén.

Ego Nicolaus Pathochij comes comitatus Zarand, fateor et recognosco per presentes literas meas, quod quamuis nunc domini Stephanus Abranffij et Benedictus Zekel hinc absint, attamen oneribus illorum asumptis promisi in persona eorundem, eosdem eadem integritate et honestate, (vti ego ipse) sacratissime Romanorum Hungarie Bohemie etc. regiae maiestati omnem fidelitatem prestaturos, et seruituros, jmo promitto harum mearum vigore et testimonio literarum mediante. Datum in Castro Gijalw vigesima nona die Decembris anno domini millesimo quingentesimo quadragesimo primo.

NICOLAUS PATHOCHIJ.
(Eredeti, pecsét nélkül.)

X.

Martinuzzi György erdélyi püspök kötelezi magát, hogy az I. Ferdinánd király biztosa Serédi Gáspár által Somlyai Báthori András, Márkos Péter, Horváth Ferencz, Somlyai Mihály, Ödönfi László, Kis-Kállai Vitéz János, Kőrösi Ferencz és Putnoki György részére kiállított adománymegerősítő leveleket csak akkor adja az illetők kezébe, ha azokelébb Ferdinánd király részére hűséget esküsznek. Kelt Gyalu várában 1541. dec. 31-dikén.

Frater Georgius, episcopus Waradiensis, ac Thesaurarius etc. fateor et recognosco per presentes literas meas quod quum magnificus dominus Caspar Seredij, parcium superiorum capitaneus, commissarius et mandatarius sacratissimi principis et domini domini Ferdinandi Romanorum, Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. regis, in persona eius maiestatis, Andree Bathorij de Somlijo, Petro Markws, Francisco Horwath, Michaeli Somlijaj, Ladislao Edemphij, Joanni Wythez de Kijskalo, Francisco Keressy, et Georgio Pwthnokij, literas confirmacionum dedit, promitto igitur sue dominacioni sub fide mea bona, ego nemini istorum literas sibi datas aliter restituam, nisi primum vnusquisque eorum, sub fide et juramento seipsum ad prestandam fidelitatem, et fidelem seruitutem

sacratissime Romanorum et Hungarie regie maiestati prestandam, seipsum obligauerit et obstrinxerit, harum mearum vigore et testimonio literarum mediante. Datum in castro Gijalw, vltima die mensis Decembris anno domini millesimo quingentesimo quadragésimo primo.

FRATER GEORGIUS

m. p.

(Eredeti, pecséttel.)

KEMÉNY JÁNOS leveles tárczájából.

Kemény Jánosnak, az évkönyvirónak, a két Rákóczy tanácsurának s későbbi fejedelemnek alább közlendő s nem mindennapi történeti beccsel bíró levelei

1649—1661 közt keltek.

Közli: Szilágyi Sándor.

1649. Apr. 19.

III. CU Cluj / Central University Library

Kegyelmes Uram Fejedelmem. Az úr Isten Nagyságodat éltesse és minden dolgait boldogítsa.

Ez levelemet vivő posta 15 praesentis igen betegen hozta vala meg Nagyságod méltóságos leveleit, mindazáltal ugyan magától megküldvén Gyulai uramnak szóló levelét, kit házánál keresvén ő kegyelmének, Fogarasban talált volt jönni ő Nagyságokhoz, ott adtam meg; tegnap vissza fogott indulni; nem késik kimenni Nagyságodhoz. Az úr ő Nagysága levelét is ez estve vöttem, Istennek hála ő Nagyságok jó egészségben vagynak, igen vékony itélettel való tetszésemet én megirtam ő Nagyságának az Lubomirszki uram levele felől, én nem javalhatom ő Nagyságának kimenetelit, sem méltóságos dolog, sem hasznos, mert ő Nagysága magától csak édes anya s bátya nélkül nem hiszem resolválhatna; az levél által való egymást értés alkalmatlan s késedelmezik, mindazáltal álljon az Nagyságodnak, bölcs itéletiben. Szomoruan irhatom Nagyságodnak kisebbik fiacskám ez éjjel úgy megbetegedék, nem tudom, vihetem el is, ki miatt uti akadálytól is félek,

megindítása is nem igen bátorságos, nagy szű fogás, forróság vagon rajta. Ezek után az úr Isten Nagyságodat jó egészségben tartsa meg. 1649. 19. Apr. Cibinii.

Nagyságodnak

méltatlan szolgálja

KEMÉNY JÁNOS s. k.

P. S. Egy Lengyelországi kereskedő ember vagon itt Deboczni uram, Nagyságodnak leveléből látom hiteles ember, Nagyságodnak borait szokta venni, Szigetnél harminczadlott meg, félvén háborgatásoktól görögöknek, kér, adnék egy czédulát, látván Debreczeni Uram levelét, én is adtam testimonialist, de ugy, mikor ki akar menni, Nagyságod hire nélkül ne legyen, valami nyusztok vannak nála, de csak közönségesek, egy pár pisztoly alkalmas, egy czafrag csak közönséges failandis, angliai csak közönséges, meg kell tudni mint harminczadlott, Konieszpolszky szolgálja vagy factora fog lenni.

Czim. Az én kegyelmes uramnak az erdélyi méltóságos Fejedelemnek adassék.

(Eredetije, mely egészen Kemény J. írása, a m. k. kamarai levéltárban.)

1649. Aug. 22.

IV.

Alázatos szolgálatomat ajánlom Nagyságodnak mint kegyelmes asszonyomnak, kévánsága szerint való idvességes jókkal áldja meg az úr Isten Nagyságodat.

Az Nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint felmenvén Fogarasban Praefectus uram ő kegyelmével, az urbariumnak állapotját, az mint mi tudhattuk, szorgalmatosan megvizsgáltuk és kiszedegettettük az jószágnak néhul való nevedését, külön néhul viszont apadását, melyeket Nagyságodnak alázatosan megküldöttünk rövid extractusban, hogy Nagyságod könnyü tekintéssel megláthassa és a szerint disponálhasson is felőle kegyelmesen; arról való vékony tetszésünket pedig Nagyságodnak alázatosan így irhatjuk meg. Az adó dolgában nem szükség lenni semmi változásnak, bizonyos rendelést nem is tehetni, mert az változó jövedelem néha valamivel többül, néha kevesedik, mivel az marha szám után jár, és az mikor az ember szám s marha

szám is többül valamely faluban, az adó is nevededik, az szám kevesedik, az adó is száll. Az summa másképen van, mert az falura van intézve, s csak fel kell szedniek. Az mint azért Nagyságod meg fogja látni kegyelmesen, némely faluban kevesedtenek, ha valami igen kevéssel szállítja Nagyságod summájokat; az mi intézésünk szerént is, ha Nagyságod kívánja látni, azt Nagyságod kegyelmesen cselekszi, s bizony méltán is, mert tagadhatatlan dolog, egész Erdélyben nincsen egy jószágnak is olyan terhesen állapotja, mint ennek az szük földhöz képest, de ha Nagyságod azt tekintí, hogy némely falu épült is, az mit az kevesedett faluról leszállítaná ember, amaz épjébe kellene írni, az mi vékony tetszésünkben kegyelmes asszonyom, azt nem kell cselekedni, jobb inkább békét hagyni mindeneknek az előtti állapotban, minthogy Istennek hála, nem is igen sok az apadás, hogy sem az több kevéssé épült falukra többet irván, azok is hasonló avagy még nagyobb megidegenedésre jussanak, azt is megmondván kegyelmesen Nagyságod, ha eloszlanak, az reducálásban nehezebb mód vagyon, mint sem volt annak előtte. Mindazáltal álljon az Nagyságod kegyelmes dispositióján. Mostan azért hittem kiküldeni az urbariumot kegyelmes asszonyom, míg Isten kiviszen minket is addig tekénthesse, s akkor mind ezen és egyéb szükséges dolgokról is szóval aláza-ton informálhatom Nagyságodat, s az urbariumot is visszahozhatom vagy küldhetem, mert a nélkül az udvarbiró sem lehet, az extractus Nagyságodnál maradván kegyelmes asszonyom. Az conocutiók dolgában fogatkozást töttek, az miatt nem vihették most ki, azt is kiviszem, utánam küldvén Praefectus uram; egyéb dolgról pedig ő kegyelme Nagyságodat bővebben tudósította. Ezek után jó egészségben tartsa meg Isten Nagyságodat, 1649. 22. Aug. Gerenden.

Nagyságodnak

alázatos szolgálja
KEMÉNY JÁNOS s. k.

Czim. Illustrissimae et Celsissimae Principissae Dominae Dominae Susannae Lorantffy, Celsissimi quondam Principis Transylvaniae Domini Domini Georgii Rakoczy

senioris etc. Relictae viduae etc. Dominae Dominae meae Clementissimae. (P.H.)

Kivül: 1649. die 27. Augusti Nyir-Bátor reser. Kemény János uramtól.

(Eredetiye, mely egészen Kemény írása, a m. k. kamarai levéltárban.)

1649. Sept. 27.

V.

Szolgálók Kegyelmednek.

Örömmel értem kegyelmed megszabadulását, Isten ő szent Felsege segítse is építse Kegyelmedet; igen akartam volna, ha én is kegyelmedet láthattam volna, de talám ezután is nem leszen késő. Im költem fl. 300, melyet Kegyelmed mostani szükségére tartogattam több katona barátimmal egy értelemből, az Bánházi uram sergebellekkel, ha élek, kegyelmednek egyebekben is kedveskedni és szolgálni kész vagyok. Engedje Isten jó egészségben láthatnom Kegyelmedet. 1649. 21. Septembris Gerenden.

Kegyelmednek

jóakaró barátja
KEMÉNY JÁNOS.

Czim. Vitézlő Koppányi Dávid uramnak, nékem jóakaró barátomnak.

(Eredetiye, mely egészen Kemény írása, a m. k. kamarai levéltárban.)

1651. Febr. 12.

VI.

Szolgálatomat ajánlom kegyelmednek stb. Kivánsága szerént való sok jókkal áldja meg az úr isten kegyelmedet kedvesivel.

Az mi kegyelmes urunk és asszonyunk ő nagyságok méltóságos engedelmeiből én is nagyobbik fiacskámat az követ urakkal ő kegyelmekkel fel akarám küldenem; kiknek útjuk Patak felé lévén, akarám kegyelmedet ezen levelem által látogatnom és köszöntennem, kívánván istentől, adja szerencsés órában találni kegyelmedet; ez mellett kérem kegyelmedet, mint jóakaró uramat, atyámfíát szeretettel, ha miben úti alkalmatosságokra nézve kegyelmedet requirálандják, mind fiamnak való jó tanácsadása és instructiója által, s egyéb iránt is, ha miben kívántatik, mutassa

minden jó akaratját kegyelmed; isten éltetvén, kegyelmed jó akaratját, atyafiuságát megszolgálni igyekezem kegyelmednek. Ezek után jó egészségben tartsa Isten kegyelmedet. Datum Albae Juliae die 12. Februarii 1651.

Kegyelmednek szeretettel szolgáló atyjafia

KEMÉNY JÁNOS mp.

Külczim: Generoso Domino Andreae Klobosoczky *stb.* Domino et fratri observandissimo.

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

1651. aprilis 16.

VII.

Szolgálatomat ajánlván kegyelmednek mint jóakaró uramnak, atyámfiának. Az úr Isten kegyelmedet kívánsága szerint való sok jókkal, jó egészséggel áldja meg.

Kegyelmed levelét szeretettel vettem és hogy fiamra kegyelmednek oly szorgalmatos gondja volt, hogy még Ledniczére is parancsolt felőle, azt, ha Isten ez világban éltetne, tehetségem szerint igyekezném kegyelmednek megszolgálnom, az mint hogy penig kívánnám is arra való alkalmatosságot, úgy kérem szeretettel, ha miben elégségemet itfli lenni, ne neheztelje vele szolgáltatni. Udvari nevü faluban levő kis portiócska felől is, hogy kegyelmed committált ecsedi udvarbíró uramnak, kedvesen vettem kegyelmedtül, de abban történt ilyen állapot, hogy Gyulai Ferencz uram kezéhez érkező az levél Váraddá, nem levén peniglen sehunnan semmi informatioja felőle, nem tudhatott eligazodni rajta, mire való levél legyen, kitül jött s ki kezéhez kellessék dirigálni? felszakasztotta és eszében vevén, hogy engemet concernálna az dolog, megkövetvén róla, maga levelében includálva küldötte kezemhez, kihez képest vélekedém azon, ne talám ecsedi udvarbíró uram kételkedni fogna az levél dolga felől s noha penig valamely alkalmatossággal meg fogom ugyan küldeni, de minekelötte én megküldeném, kérem kegyelmedet, ne neheztelje annak előtte szóval értetni az ecsedi udvarbíró, hogy ha mikor meg fogom küldeni, legyen hitele.

Oda ki való szöllőnek szerzésében ígirt kegyelmed jó akaratját is igen nagy neven veszem kegyelmedtül, nincsen is abban semmi kételkedésem, hogy szívesen nem igyekeznék laborálni az kegyelmed biztatása szerint, vagyon ugyan nekem is reménységem az ő nagyságok kegyelmességében, hogy ha szintén szabad szöllőt és házat nem találánk is, ő nagyságok fognák kegyelmességeket mutatni az dologban és onnan feljül is az confirmatiót obtineálhatnók, mindazáltal én ő nagyságoknak egyébiránt is érdemem felett vettem kegyelmességeket, ahhoz képest nem örömet kívánnám terhelnem ő nagyságokat, ha különben lehetne az dolog, noha abban is az kegyelmetek és nekünk is szomszéd-ságunkban levő állapotok nem kevés gondolkodásra való obstaculumok. Görgey Uram ő kegyelme ir én nekem Debreczeny György uram tályai szöllejének próbáltatása felől, kire értettem ugyan hajlandóságát, még szegény atyjának is, de oly emberem nincsen, az kivel tudhatnám vele az tractát meginditanom, állandósága és minemüése felől is penig egész bizonytalanságba vagyok, abban is azért, ha szintén arról kellene is elmélnedni, én az kegyelmed jó akaratjára és az ő nagyságok kegyelmességére támaszkodom, remélvén azt, hogy ha szintén ő nagyságok méltóságos neve alatt kelletnék az dolgot megindítani, nem fognék az iránt is megfogytakozni az ő nagyságok kegyelmességében, támasztván azért egészben az kegyelmed discretiójára és jó akaratjára az dolgot. Ezek után ajánlom az szent Istennek kegyelmedet. Datum Albae Juliae die 16. Aprilis Anno 1651.

Kegyelmednek szeretettel szolgáló atyjafia

KEMÉNY JÁNOS mp.

(Kemény János saját kezével.)
Mi uram ez ideig Istennek hála csendességben maradánk, noha az szomszéd országbeli állapotok miatt elég szívünk dobogásával tovább mint maradhatunk és az közöttök levő állapotoknak micsoadás kimeneteli legyenek, csak az Isten titkában vannak, egyéb állapotokat az úr ő nagysága tudom com-munical kegyelmeddel.

(Külczim:) Generoso domino Andreae Klubosuczky stb.

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

Az 1836-ban elfogatott LOVASSY LÁSZLÓ ÉS TÁRSAINAK PÖRÉHEZ.

Közi: K. Papp Miklós.

Bihar vármegye közgyűlésének irományaiból.

A 3-ik sz. a. felhivott % mellék.

(Folytatás)

Hatodik tanu Ragályi Ferdinánd, 22 esztendő, helv. vallásu, nőtelen, T. Gömör vármegyéből ragályi származásu, most a tekintetes kir. Itéltő Tábla hites jegyzője, letett hite alatt vallja az

1-re Pozsonyban 1836-ki országgyűlés alatt vele lakván, esmérem.

2-ra. A törvény megerősítésekori szer-tartások előttem egészen ismeretlenek lévén, annak szemlélése annyira elfoglalt, hogy csak bévégeztével a kérdéses beszédnek értesíttem annak ki által lett tartása felől. — Hogy a rögtön is szólani tudó Lovassy László azon beszédre nem készült, abból gyanitom, majd csak nem bizonyíthatom, hogy Pozsonyban véle és más több részvényesekkel konyhát tartván, s ennél fogva az nap összejövé, mikor a beszédet tartotta, semmi általa tartandó beszédéről nem tett említést, holott nyílt szive mindenki előtt tudva volt, s nyíltszivűség előttem azt el nem tagadta volna.

3-ra. Pozsonyban 1835-ik April elejétől 1836-ki Május elejéig voltam, Lovassy Lászlót a sétatéren láttam először, midőn Biharból lett feljövetelekor a bihari gyűlés előrehaladó lelkét fejtegette, s ezen fejtés jól választott szinei figyelmet gerjesztettek bennem; több tárgyban kijelentése vonzalmat szült, s az esmeretség barátsággá változott, elannyira, hogy Junius hónapban felszólítám s megkérém, laknánk együtt, nehogy a Várhegyen, a hol szállásom volt, magam kényteleníttessenek lakni; két hónapot együtt töltöttünk, míg végre a szállás ura, kinek ke-

gyelméből laktam én is ott, megérkezvén, Lovassy Lászlónak el kellett mennie, de állásunk ezután is csak a régi volt. Ezeket előrebocsátván, Lovassy Lászlót a király legfelsőbb személye ellen még csak tréfából sem hallottam beszélni, nem is gondolom, hogy jelenlétemben ilyes valamit tehetett volna; — mert huzamos idő alatt józan ifjunak s tiszta fejűnek ismertem, a király ellen való szólás pedig csak részeg s zavart főnek szüleménye lehet. Nem mondom, hogy a képviselők által oly sokszor emlegetett sérelem, tömeg elleni panasz orvoslási kívánság, kormány önkénye ő nála is viszhangra nem talált, de a felség személyét szentnek, sérthetetlennek tartotta.

4-re. Majthényi Hermant közelebről nem ismertem. Az alap nélkül valakit ritkán sujtató közvélemény Agent provocateurnek tartotta, és ha az általam is egy kétszer hallott minden felsőség elleni beszédét a bécsi utjáról szárnyaló hírekkel (a hol azt mondják, hogy a titkos policiához folyamodott hivatalért) összehasonlitom, ezen szerep nem méltatlanul ruháztatott reá.

5-re. Parniczkyt úgy ismerem, mint a ki csak néhány szót sem tud ejteni a nélkül, hogy a magyar nyelvbeni járatlanságát el nem árulná, egyebet nem tudok róla.

6-ra. Alkalmas tanuknak hiszem Farkas Jánost, Varga Lajost, Komlóssy Móriczot és ifjabb Pázmándy Dienest. — Mely általunk ekképen végbevitt tanu-vallomásról második példányban kiadtuk e jelen való, nevünk aláírásával és szokott pecsétünkkel erősített bizonyosság-levelünket. Költ Pesten, Február 8-án 1837. Ekstein Rudolf m. k. Tek. Pest vármegye szolgabírája (P.H.) Bod Dániel m. k. a tisztelt nemes vármegye ord. esküdtje (P.H.) Hogy ezen másolat az eredetivel megegyezik, bizonyitom, Pesten 18-ik Február 1837. Morvay Antal m. k. T. K. I. Tábla hites jegyzője (P.H.)

A 3-ik számban felhivott % alatti mellék.

Tekintetes főtáblabíró ur! — Fájdalommal kell hallanom, hogy a sajnálkozásra méltó elfogott ifjak ügyében tett vallomásom, nem úgy iktattatott légyen a perbe,

mint én azt hitem alatt előadtam. — A kérdésekre ugyan egyenkint nem emlékezem már, de tudom a többek közül: hogy először be- és kiléptem idejéről, azután a társaság alapítóinak neveiről, — tovább társaságunk nyilvános és titkos célzatáról, kiléptem okáról, — báró Vesselényinek irt levél tartalmáról s szerkesztőiről, Lovassynak a társasághoz irt leveleiről, s ezeknek társaságunkra hatásáról, s végre Tormássynak a lengyelek ügyében irt munkájáról kérdeztem. — Az első kérdésre felelőleg jegyzőkönyvünkre hivatkoztam, mely eredetiben s másolatban is a kiküldöttség kezénél lévén, belőle a kérdés kifejtett. — A másodikra később lépven a társaságba, a kérdezett neveket előszámálni nem tudtam. — A 3-ra feleltem: hogy a kérdést nem értem, mert titkos célját társaságunknak nem ismertem, sőt hitem alatt el merem mondani, hogy nem is volt, ha valóságos célunkat akarja a kiküldöttség tudni: az hasznos, mulatságos s tudományos könyveknek olvasása, az olvasottak tartalmának másokkal közlése, s így könyvismertetés, különféle tárgyakról munkák készítése, feladott néhány tudományos kérdéseknek vitatása, vagyis általában: paléozodás és mivelődés vala. E célunk pedig oly kevéssé volt a világ előtt titkolva, hogy inkább ez által iparkodtunk mindenkit társaságunkba édesgetni; s midőn e szándékunkban akadályoztattunk (sokatat principálisai, többnyire nagy urak, társaságunkat összeesküvésnek keresztelve, a belépéstől elrettentvén) elhatározánk, hogy alapszabályainkat az egész hazában szétküldendőket, kinyomtattassuk. — Mely végre csakugyan küldötteink által a censort megkértük, hogy a munkát vizsgálná meg s jelét tenné reá. — Ez azonban, noha az egészben fullánkot nem látott, mivel e munka neme rubricái közt nincsen, a nyomtathatásra engedelmet nem ada. — Itt kérésünktől elütetvén, egyenesen personalis ur ő Méltóságához folyamodtunk; szinte véle is közölvén alapszabályainkat, de kedvezőbb választ itt sem nyertünk. A mint tehát nem volt más módunk célunkat nyilvánítani, kénytelenek valánk a fent érdeklött alapszabályokat írásban a falra függeszteni s teremünk ajtaját fel-

nyitni, hogy a ki tetteinkben megütközik, azonnal, ha fáradságát nem restelli, meggyőződhesen. — Találkoztak is igen sokan, kik tanácskozásink közben megjelentek; s ezek közt, hiszem, olyak is, kik szavainkból csak a mérget szívták ki, felsőbb helyen lerakandót. — Azonban Végh ítélőmester ur, ki a tollat vitte, jónak találta ezeket fel nem jegyezni, s e részben vallomásom már hitelesítéskor csonka volt. Mit mégis, mivel nem a dolog velejéhez tartozónak lenni véltem, elhallgattam. — A 4-re kiléptem okául egyedül azt adhattam, mivel az akkor belépett új tagok célunkkal, a finom pallérozodással éppen ellenkezőt határoztak t. i. a kártya-játékokra rendelték új lakásunkon egy különös szobát. Egyebet ennél, s így kiléptemkori nyilatkozásomnak (mely a kiküldöttségnél, noha magam azt írásba soha sem foglaltam, szórúl szóra megvolt) megerősítésénél, bár e végett a kiküldöttség által többször felszólítottam, felelni nem tudtam. — Az 5-re báró Vesselényihez irt levél tartalmáról s szerkesztőiről semmit nem tudtam. — A 6-ra Lovassynak leveleiről igen is emlékeztem: mert épen a társaságba érkezéskor jegyző lévén, azokat én vontam ki, s a társaság határozatából felolvasatásuk után én irtam a jegyzőkönyvbe, hogy mint hazánkat ismertető tudósítások, s így célunkkal leginkább megegyezők, köztettségesszel fogadtattak. — A 7-re Tormássy munkája iránt felelni nem tudtam, mert mint a kiküldöttség által felüttetett jegyzőkönyvből is kitéstett, már ekkor a társaságnak tagja nem voltam. — Hogyha tehát e feleleteim nem így volnának a perhez melélékelve, kérem a tekintetes főtáblabíró urat, méltóztassék, ha a szükség úgy hozná magával, igazolásomat a kétségeskedők előtt eszközölni. — Egyébiránt magamat tapasztalt kegyeibe ajánlott maradok tekintetes főtáblabíró urnak Oláhpatakán, Deczember 25-n 1836. aláztos szolgája Zsolnay Dávid m. k. Hogy ezen valóságos pár az eredetivel általam összeüttetvén, azzal mindenkiben megegyezik, ezennel bizonyítom. Pesten 16. Febr. 1837. (P. H.) Morvay Antal m. k. T. kir. I. Tábla hites jegyzője. (Vége következik.)

GR. KORNIS ANTAL KAMARÁS,
hunyadmegyei főispánhoz stb.
intézett levelek.

XIV.

Méltóságos gróf főcommissarius,
kedves öcsém uram!

Tegnap postával vettem sub nomine communi irt levelit édes véreimnek teljes atyafiságos szeretettel, melyre én külön külön tészek választ még az mai postával, ha lehet, de csak rövideden, és másszor keresek üdöt, ha itilem szükségesnek bővebben való választételre, különben az mint az observatiókat percuráltam, gondolkodásban estem, hogyha lehet-e hamarság végét érnünk? avagy csak interminaliter valamit végezünk? mindazonáltal eventus docebit. Jut eszemben ugyan, hogy talán plenipotentarius consti-tualásán forgott volna elmém ezelőtt, de részemről szükségesnek nem látom, mert ugyanis én olyast nem constituálhatok rajtam kívül, az kinek teljes experientiája volna jószáginkban és praetensióimban, és így az plenipotentianak stylusa szerint teljes facultást hogy adhassak valakinek mint plenipotentariusnak; hanem gondolnám elégségesnek, ha egy coramizált irásomat küldeném le, melyben itilömester Uramékot hármot részemről is megbírálnék, et in defectu unius B. Huszár Uramot, in defectu alterius Székely Uramot, kik is az atyafiak írása szerint elsőben tennének repartitiót az jószágban, confrontálván az beadandó irásokat vagy observatiókat, melyet communicálnának azután velünk, s ha nem egyezhetnénk, osztán nyilakra osztván, kinek mi jutna, érje meg véle, avagy látná, miként alkudhatnék egyik másikával placidis. Consequenter Pálosra nem volna szükség confluálni, mert nem is lehet az táblának continuitására nézve, hanem sub cursu tabulari lehetne arra itilömester Uraméknak egy kevés üdöt venni. Erről tehát tudósítson öcsém uram, s az alatt magam is készitem observatióimat s itilömester Uramék megbírálásáról való irásomat. Nagy Boldisár sógor Uram leveliben nekem szép modeste ir és igen difficilisnek lenni nem

láttatik, másként is ki kívánná kárát az kis Nagy Boriska hugunknak, azt nem lehet senkinek is elhinni. Ezzel szent Isten oltalmában, magamat atyafiságos szeretetében ajánlván maradok

Méltóságos gróf főcommissarius
Uramnak

Bécs, 7. Julij 1745.

igaz szeretettel szolgáló atyjafia,
bátyja

Gr. GYULAFFI LÁSZLÓ m.p.

(Eredetije a gr. Kornis levéltárban)

XV.

Méltóságos gróf főcommissarius,
kedves öcsém uram!

Talán levelem által meg sem köszöntem vala szent patronusom neve napjához való aggratulatióját öcsém uramnak, mert azon levelit találám mostan olyan leveleim közt, melyekre nem volt üdöm eddig válaszolni; kedvesen veszem tehát rólam való megemlékezést és kívánok Istentől sok üdökre terjedő friss, állandó, jó egészséget. Atyafiságom contestatiójára én is jó idején bocsáttam vala levelemet kedves öcsém uramhoz szent Antal napjára, melyet vehetett-é vagy sem? nem tudhatom, mert arról nekem nem irt semmit is.

Az osztozás iránt minapiban (de dato 7 praesentis úgy tetszik) irtam, hogy tudniillik három itilömester urak pro arbitris jók lesznek, és ha vagy egyik impeditus lenne B. Huszár Uram és Székely Elek Uram, de ha ketteje lenne impeditus itilömester uraknak, csak egyike előtt ne folyjon divisiónk, mivel az táblán is kettőnek kell praesensnek lenni; azt is meg fogom irni, hogy én plenipotentiarium nem vallok, mert nem tudom, kit lehetne? hanem irásom által fatealom az arbitereket coram secretario ac registratore cancellariae, s elég authenticum leszen; erről tehát, ha választ vehetek azon levelemre, úgy osztán observatióimat fogom küldeni azon arbiter urak kezéhez, és most finitis feriis aestivalibus midőn összegyűlnek, hozzá foghatnának dolgainkhoz.

Sajói s czikmántori jószágok dolgáról

én semmit se hallok, holott seriesben voltak irva; hallom, hogy az Bethlen familia Almakerék iránt az fiscust perben akarja fogni, miért tehát öcsém uram is nem igyekezik egyetérteni B. Lázár János Urammal az Apafi leányág iránt, és hasonlóképpen fogná perben az fiscust; erről nem kell elfelejtezni. B. Kemény László Uram is írja vala Erdélyből, hogy Szebenben kellett az leányoknak megmutatni, melyik jószág illet leánt s melyik fiat; arra is kellett volna vigyázni, miként alkudtak? mert mű Kemény jószágot igen kevesét birunk még eddig; erről consiliarius B. Bánfi Sigmond urral kellene beszélni, minthogy az asszony Kemény leány és mind leány gyermekek vagyon, talán magok is igyekeznek jószág szerzésben, az hol jussok lehet. Ezzel szent Isten oltalmában, magamat atyafiságos szeretetiben ajánlván maradok

Méltóságos gróf, kedves öcsém uram

Bécs, 14. Julij 1745.

igaz atyjafia, szeretettel szolgáló
bátyja

Gr. GYULAFFI LÁSZLÓ m.p.

(Eredetije a gr. Kornis levéltárban.)

XVI.

Méltóságos gróf, camerarius és főcommissarius,
kedves öcsém uram!

Szent patronusom neve napjához tött szerencsétlétését kedves öcsém uramnak atyafiságos köszönettel vettem és rólam való megemlékezését köszönöm, kívánván sok esztendőkre terjedő jó egészségét méltóságos menyem asszonynyal együtt kedves öcsém uramnak.

Szent-mártoni donatióinak vagyis statutoriának copiáját elvettem, és az örményektől való háborgatástól nem tartok, mivel részemről már ezelőtt való esztendőkből tőlök securitást szereztem; remélem, öcsém uram is békével birhatja felölök, csak az ott való erdők iránt jobban egyezhessünk, mert, a mint hallom, igen fogy.

Az dévai commissariusságra még az candidatiót fel nem küldék, melyre is sokan vigyáznak, nem tudom; miként lehessen szolgálni Apór Sámuel ő Kegyelmének?

Mikolaiiana causaban való appellatióról tudósít vala kedves öcsém uram, mely is akárhogy succedáljon, de non obstante, ugy hallom; Szamosfalván az Mikola leányág successori osztózkodnak és beati possidentes.

Thesauráriátusnál lévő levelek iránt az Apafi leányág nevelvel közönségesen kellene memoriálist ő felséginek beadatni mind az cancelláriára, mind peniglen az collegium montanistuumra cum rationibus ex legibus patriis desumptis, cum omni tamen modestia et respectu humili et condecanti, arra nézve conferáljon kedves öcsém uram praesidens gróf Lázár János Urammal, és mentől hamarébb küldettség fel az olyan memorialis. Ezzel maradok

Méltóságos gróf főcommissarius

Bécs, 29-a Junij 1753.

igaz szeretettel szolgáló atyjafia,
bátyja

Gr. GYULAFFI LÁSZLÓ m.p.

(Eredetije a gr. Kornis levéltárban.)

BCU / Central University Library XVII.

Illustrissime Domine Comes
Domine et Frater mihi Colendissime!

16 Martij dátált lev(e)it öcsém uramnak atyafiságos kötelességgel vettem 21. hujus. A desznei dominium állapotát a mi illeti, valamint ennekelötte megirtam öcsém uramnak, ugy most is én rá nem írhetem magamat, hogy olyan summát, husz-harmincz-ezerből állót, kölcsönözsek és interezhessem, mert jövedelem semmi is nincsen, és így gyermekeimet is örökös koldusságra hagynám; Sigmond öcsémnek pedig semmi levelit nem vettem erről. Mindazáltal ha jó uttal, móddal és kevés költséggel azon deszni dominiumhoz juthatnánk, a rám esendő summát csak letenném.

A radnóti dominium állapotját néhai édes atyám halála előtt megindította volt, melyről való literale instrumentumok, donatiók etc. bizony nálam nincsenek, hanem To(ł)nai Uram tudja, hová tették akkor, és Radnótról, se másokról kezemben bizony nincsenek s nem is jüttek; én eléggé felhántam leveles ládácskámot, de itt nincsen, hanem egy kis

tojóka záras láda van a leveles ládánk mellett, abban láttam volt azon Radnóthoz szóló leveleket, avagy a nagy familiánk leveles ládájában lesznek, mindezeket azokban az időben Tolnai Uram hánta, ő Kegyelme tudja, hol legyenek, mert én azokat soha sem hántam.

Itt nálam találok Radnótról való conscriptiót és annualis proventusoknak listáját, ugy görgényi aestimák és dévairól etc. s más dominiumokról, de meritalis levelei csak egy is nincs kezemben.

A feleségem atyafiságos kötelességgel köszönti öcsém uramat, a betegeknek pedig velem együtt gyógyulást kívánunk. His me expertis fraternis affectibus dum recommedare maneo constanter

Illustrissimae Dominationi Vestrae

Kórod, 1743. die 22. Martij

obligatissimus servus et frater
sincerus

Comes FRANCISCUS KORNIS m.p.

P. S. Levelének utolsó résziben öcsém uram emlékezik, hogy idegen uri titulussal vagy terminussal appellálnám, nem tudom mire vélni, mivel én mindenkor atyafiságoson kívántam appellálni, tapasztalván öcsém uramban mindenkor az igaz atyafiságot, mérészeltem azon atyafisággal való confidentiával élni.

(Eredetije a gr. Kornis levéltárban.)

BETHLEN JÁNOS LEVELE

1662 évi Augustus 21-ről az erdélyi fejedelem asszonyhoz.

(I. Apaffy Mihály neje Bornemissza Annához.)

Közli: Dr. Kolozsvári Sándor,
egyetemi tanár.

Kegyelmes asszonyom. Hogyha az országtól rám bizattatott akadályos számvétel rajtam nem volna, magam késedelem nélkül mentem volna az mi kegyelmes urunkhoz, szükségesnek látván, hogy ő Nagysága késedelem nélkül postát küldjen az Portára, az Tömösvárról mostan későbbben érkezett

Haller Gábor Uram levelére (igy) képest, melynek párejat tegnap küldte meg secretarius uram, de mivel, ha ez itt való dolgot félbehagyom, ez is az országnak kárára leszen, az minemü levelet az kapithánnak kellene az Portára irni, csekély elmém szerint annak mintáját ez levelemben Nagyságodnak küldtem, melyet ha Nagyságod illendőnek ítél, az mi kegyelmes urunknak ő Nagyságának küldje meg. Annak feletti Nagyságtokhoz való kötelességem kényszerit azt is megjelteni: az táborban létemben is, de azoltától fogva, miolta itt vagyok, annál inkább szüntelen érkezik panasz előmben, hogy az mi kegyelmes urunk ámbár az ország törvényi szerint való illendő dologban mutassa valamely hivéhez kegyelmességét, Praefectus uram egyedül elbontja, sőt ha csak tiz s husz forintig parancsol is ő Nagysága, ha nem akarja, nem cselekszi, közönséges helyen száma nélkül mondván, hogyha tizszer s huszszor parancsolis ő Nagysága, eb cselekedje, egyiktől a jószágot elvéteti s másnak adatja, ha akarja; ez Nagyságtoknak rettenetes böcstelenségére vagyon, mert az emberek közönségesen azt mondják, hogy a fejedelemnek is ő a fejedelme, el is kezdtek urunktól ő Nagyságától ez miatt az emberek igen idegenedni. Nem mondom kegyelmes asszonyom, hogy Nagyságtok szolgálatjáról ne éljenek, de igen szükséges, hogy megzaboláztassék, mert nem hiszem soha az ország olyan alávaló rendü emb...nek — (a papir ki van ráva) ennyi alkalmatlanságit sokáig szenvedhesse. Akár én legyek s akár más, a ki szolgál, tartsa határában magát. Ezeknek utánna Istennek gondviselése alá ajánlom Nagyságodat. Ex Szász-Medgyes dto 21. Augusti Anno 1662. Nagyságodnak alázas méltatlan szolgálja

BETHLEN JÁNOS m.p.

Külczim: Az méltóságos Erdélyi Fejedelem asszonyoknak és nekem kegyelmes asszonyomnak adassék.

(Eredetije az erd. ref. egyházkerület levéltárában a Gilányiféle iratok között.)

GR. PETKI ANNÁHOZ INTÉZETT
LEVELEK. *)

I.

Méltóságos grófné,
drága kedves néném asszony!

Kolosvárrúl Februárius havának 20-dik napján nékem írott gyászos levelét szomorú szívvel vettem, melybül méltóságos gróf Petky István, drága kedves öcsém uramnak véletlenül történt halálát keserves szívvel megértettem, megvallom, ezen keserőség engemet is részesített; de mivel az fölséges Ur Istennek elkerölhetetlen decretuma szerint mindnyájan, valakik csak ez mulandó árnyékvilágra születettünk, halálnak hatalma alá vagyunk vettelve, egyéb módot annak ellen való állásra nem találhatjuk, hanem ha Istentől reánk szállott szomorúságot békességes türessel szenvedünk; már szegény öcsénk tőlünk egyebet nem kíván, hanem az lelkéért Istenhez való fohászzkodásinknak s imádságinknak gyakorlásit. Kirül magam is méltatlan imádságimban megemlékezni el nem mulatom, egyéb aránt tapasztalt szives atyafiságos favoriban ajánlott maradok

Méltóságos grófné, drága néném asszonyomnak

Kasschau, 9-a Martij 1766.

állandó, hiv atyafi szolgálja

Gr. BARKÓCZY JÁNOS m.p.

(Eredetije a gr. Kornis levéltárban.)

II.

Méltóságos és nagyságos drága kegyelmes asszonyom, patronám!

Elindult és feltett szándékomban mind-
eddig szerencsésnek vallhatom magamot, de ha okait tudakozni indulok, bizonyára nem másnak Isten után, hanem Nagyságodk egyes énhozzám mutatott jóvoltának tulajdoníthatom, mert midőn még nem is ismertetném Nagyságodtól, már is hallottam, hogy kegyességét énhozzám, érdemetlen szolgáljához mutatni kívánja s kívánta, és midőn szándékomot jelenteni kívántam, legottan bőv jutalommal

*) Királyhalmi gróf Petki Anna gróf Kornis Antal neje volt. Szerk.

tapasztaltam, mert a hol reménységem meggyengült vala, otton hathatós, erős és annyira kívánatos gyámolt és pártfogót találtam, hogy azonnal Nagyságod kegyességéből ezen szent és méltóságú papi rend közli számlálatni hallattam, melyet, ha merészlek, kezei csokolásával Nagyságodnak először is köszönök, s ezután is nagy alázatossággal hálálni meg nem szünök.

De hogy újabb instantiámot bemutatnám Nagyságodnak, sok kegyelmei felindítanak ezen méltóságú udvarnak; ez pedig, ha merészlem megjelenteni, nem egyéb, hanem az következő esztendőben levő iskolai gyakorlatosságok, defensio avagy kis actus, a mint szokták nevezni, melyet Nagyságod költségével szándékoztam vala végben vinni, mely iránt hogy meg nem csalatom, nagyon bizom drága kegyelmében Nagyságodnak. De netalántám hosszabb legyen beszédimben, mintsem kellett, újabb alázatossággal és bátorsággal Nagyságod kezében ajánlom csekélységemet és a kinek kegyességével tápláltattam, ismét bemutatom ügyekezetimet, hogy bőv áldásával ápolgattassam, melylyel ezen méltóságú udvarnak örvendetes Krisztus urunk feltámadását szívemből kívánok és maradok

Nagyságod kegyességének

Nagy-Szombatban, 1766 esztendőben,
Böjtmás havának 17-dik napján

legkisebbik szolgálja

OLTI ISTVÁN nagy-szombati
kis pap m. p.

Külczim: Méltóságos és Nagyságos gróf Petki Anna ő Nagyságának, Méltóságos Göncz-Ruszkai gróf Kornis Antal ő Nagysága meghagyatott özvegyének, nékem drága kegyelmes asszonyomnak.

Kolosvárat.

(Eredetije a gr. Kornis levéltárban.)

III.

Méltóságos grófné,
kedves jó asszonyom!

Elöre bátorságos alkalmatlanságomról követvén méltóságos grófné asszonyomat, bátorodtam ez iránt és erről a méltóságos grófnét levelem által kéni, hogy tudniillik

jöllehet fiam uram Kornis Sigmund Uram bémenni Kolosvárra szándékozik és ez iránt fiam urammal is beszélteni el nem mulattam, a dolgot általadván, de mindazonáltal én is méltóságos grófné asszonyomat különösen e felől irni és kérni azon kívántom, hogy tudniillik valami Somkut nevű falu iránt Haller János öcsém uramnak a méltóságos királyi gubernium parancsolt és egyszersmind citáltotta is, hogy bémenvén arról producáljon, az arról való donationalis levelet is repraesentálván bémutathassa, és minthogy néhai kedves társom után gyermekeim is azon jószágnak haereditarius successori, jóllehet ha most nem bírok is benne, tehát tudván azt, hogy az méltóságos grófnénál lévő méltóságos Kornis familia levelei között legyenek azon jószágról való levelek is, azért bátorkodtam irni és kérni méltóságos grófné asszonyomat, hogy ne terhelhetnék kikerestetni és nékem kiadni, akár pedig Haller János öcsém uramnak, s annakutánna ugyoncsak ha azon leveleknek visszaadatások és visszaküldtetetések iránt parancsol a méltóságos grófné, én azt is szíves köszönetem mellett megcselekedni el nem mulatom, én is a felett a méltóságos grófné asszonyom velem közlendő fáradtságát atyafiságos szeretettel véstem, a mint hogy maradok is

Méltóságos grófné asszonyomnak

Szőkefalva, 12-dik Aprilis 1766.

igaz atyjafia, alázatos szolgálója

A. DANIEL SÓFIA m.p.

Külczim: Madame Madame la Comtessa Kornis, née Comtessa Anna Petki praesent.

à

Clausenbourg.

(Eredetije a gr. Kornis levéltárban.)

Koloszvár 1848-iki JEGYZŐKÖNYVÉBŐL.

(Folytatás.)

151.

A nemzeti polgári őrseregbe felvehető egyének öszveírására máj. 6-án 115. sz. a. közgyűlésileg kinevezett biztos

aai. (Pataki József, Simon Elek, Brassai Samu Hegedüs Sándor, Nagy Péter, Minorics Károly) bemutatják a tizedek szerint készített öszveírásokat, a melyekből készített kimutató szerint a város tizedeiben személyesen szolgálni kötelesek száma: 1992, a szolgálni nem kötelesek, de fizetni tartozók száma: 450; az eddigi adakozók öszvege: 595 frt 25 xr ezüstben, mely öszveírási munkálat beadása mellett további intézkedés végett jelentik:

1) Mind a polgári administratio, mind főleg az őrsereg iránti teendő rendelkezés szempontjából igen czélszerűnek látják: hogy a hidelvi és kétvizközi tized példájára a házak számmal jegyeztessenek meg a majorsági pénztár költségén.

2) A szabályok értelmében szolgálni nem, de fizetni köteles egyénekre nézve meghatározott vagy ajánlott pénzüszveg vétessék be sietőleg és szolgáltatassék be az őrségi pénztárba.

3) A tizedenkénti öszveírások közül azok, a melyekbe a személyesen szolgálni kötelesek vannak beírva, adassanak ki a főparancsnoknak, hogy az őrségi tanácssal és őrsereggel egyetértve rendeljék el a századokat, a köteleseket szorítsák a szolgáltatételre s ha nem sikerülne, tegyen jelentést a közgyűlésnek reá szorításuk iránt.

4) Az öszveírás azon példánya, a melyben a szolgálni nem kötelesek vannak beírva, adassék általa tizedbeli szolgabiráknak, a tized előljáróinak, hogy azokat személyesen járják el, hogy vagyonos állásukhoz mért aránylagos segedelmet adjanak az őrsereg szüksége fedezésire; a mely eljárás alkalmával a fizetésre fölszólítandók és öszveírandók a birtokos özvegyek és e városon bármely czim alatt lakók is, igazságos lévén, hogy ez üdvös czélhoz mindenki személy és vagyon bátorsága tekintetéből tehetsége szerint járuljon.

5) Azon esetben, ha egy családapának még szárnya alatt levő gyermekei személyes szolgálatot tesznek az őrseregnél, az ilyen apa se személyes és rendes szolgálatra, se pénzbeli fizetésre nem szorítandó.

A közgyűlés elfogadja biztos aai. véleményét, s ennek teljesezésbe vételét határozza, azon módosítással az 1-ső pontra, a

házak számmali jegyzésire nézve, hogy a számolás költsége önkéntes adakozás útján fedeztessék, a melyből ha elegendő összeg nem gyűlne, csak a hiányzandó mennyiség pótolassék a majorsági pénztárból. A házak pedig utszánként külön számoltassanak.

*

Május 24. 1848. Szónok Gut János aa. elnöksége alatt:

157.

Főparancsnok gr. Mikes János aa. jelentvén, hogy a nemzeti polgári őrsereg zászlói már készek levén, azoknak mimódoni fölszentelése és a megállított őrségi eskü letétele iránt intézkedést kér tétetni:

A közgyűlés a zászlók fölszentelésit az eskü letétele által tartja végrehajtandónak. A módosítandó eskü letételét pedig elhalasztatni határozza addig, míg a századok teljesen alakulva lesznek; addig is, a kik fegyvert kaptak, a főparancsnoknak és főbírónak kézbeadással és becsületökre fogadják, hogy a fegyvert a nemzeti polgár-őrség czélja fenntartására fogják használni s magukat a szabályokhoz tartani.

158.

Főparancsnok gr. Mikes János aa. a megérkezendő királyi biztos elfogadására czélszerű intézkedést kérvén tétetni:

A közgyűlés meghatározza, hogy főbíró aa. megtudván a kir. biztos megjövetele idejét, megérkezésekor tétesse meg mindazon tisztelkedést, a mit eddigelé szokott tenni a város. Az országgyűlés kinyitásakor pedig az egész polgári őrsereg is álljon ki tisztelegni olyan renddel, a mint akkor a főparancsnok fogja rendezni.

160.

Felhozatván az aggasztó hír, hogy Urunk ő Felsége a bécsi események következtében Bécszet váratlanul elhagyta és Innsbruckba vette útját, indítványoztatott: tétessék felírás ő Felségéhez, a melyben kéressék meg, hogy teljes bizodalmit helyezve hű magyarjaiba, jöjjön le hozzánk, a kik utolsó csepp vérünkkel is készek vagyunk megvédeni:

Ezt a közgyűlés méltányolván, a felírást meghatározta. A melyet a jegyző felolvastván, következőleg lón megállítva:

Szentséges Császári Királyi Apostoli Felség!
Legkegyelmesebb Urunk!

Mély megilletődéssel hatott reánk azon aggasztó hír hallása, hogy Felséged váratlanul távozott el császári királyi lakhelyéről és Innsbrucknak vette útját. E nem is vélt eset alkalmat nyújt nekünk, Felségedhez és az osztrák uralkodó felséges házhoz tántoríthatatlan hűségünk és ragaszkodásunk ujabbani bebizonyíthatására, midőn fiui teljes bizodalommal bátorkodunk Felségedhez szívünk mélyéből eredő legalázatosabb esedezésünkkel járulni: méltóztassék Felséged teljes bizalmát helyeztetve a magyar nemzetbe Felséges családjával együtt leghivebb magyarjai közé jönni, a kik forrón és epedve várják azon pillanatot, hogy kitárt védkarjaikkal mielőbb fogadhassák; a kik három század hosszú során keresztül tanusították a habsburg-lotharingi felséges uralkodó házhoz leghivebb ragaszkodásukat; a kik a vésteljes pillanatokban annak fennmaradhatásáért életöket is feláldozni készek voltak; és a kik jelenben is készek Felségedért s fenséges uralkodó házáért utolsó csepp véröket is felajánlani.— Örök mély hódolattal levén

Felségednek

legalázatosabb szolgálai s leghivebb alattvalói.

161.

Főbíró aa. jelenti, hogy a golyóbisos töltések iránt vette a főkormányzó ur ő nmlga levelét, a melyben megírja, hogy a polgári őrsereg számára 29,000 golyóbisos töltést (1000 darabjától 20 ezüst frton 55⁴/₁₀ kron) elhozathat K.-Fejérvárról a város oda küldendő biztosai által:

A közgyűlés ajánlja főbíró aának, hogy Knauss Antal aától az ígért 300 ezüst frtot, s a más 300-at még valakitől kölcsön felvévén, hozassa el a kiadatni rendelt golyóbisos töltéseket addig is, míg az őrsereg annak árát visszafizetheti.

Ezzel a közgyűlés eloszlott.

*

Május 26-án 1848-ban főbíró atyánkfia elnöklete alatti közgyűlésben:

163.

Főbiró aa. jelenti, hogy az idei 161. számú közgyűlési végzés nyomán a golyóbisos töltésekért szükséges pénzösszeget az őrsereg által visszafizetendőleg kiszerezvén, azon golyóbisok után elküldött.

Szolgál tudásul.

164.

Polgár őrseregi alparancsnok aa. eltávozott főparancsnok aa. meghagyásából előterjeszti, hogy mivel az őrsereg lovas osztályának tagjai különböző tizedekben egymástól távol laknak, ennél fogva szükséges, hogy ezen osztály tisztí kara a szolgálat pontosabb teljesíthetése tekintetéből, a sor-katonaságnál gyakorlatos számra emeltessek, — minél fogva azon lovas-osztály tisztjeit ezen számban javallja megválasztatni:

Ezen indítvány elfogadtatván, annak a szerint leendő teljesítése meghatározottatik.

165.

A jelen körülmények tekintetéből a város békéje teljesebb biztosítására főbiró aa. által javaltatik, hogy a város kijáró utczáinak végein korlátok állíttassanak fel, s azon korlátokhoz a városba jönni kívánók figyelemben tartására örök rendeltessenek. — Ezen javallattal kapcsolatban indítványoztatik, hogy egyszersmind a különböző vallások templomaiban harangozóknak, valamint a középkapui őrnök beszélő csők, zászlók és lámpások adassanak oly végre, hogy éjjel, mint nappal magosb állásukból az oly helyet, hová segítség vagy intézkedés kívántatik, a csövel lekiálthassák, nappal zászlóval s éjjel a lámpásnak irányban kifüggesztése által kijelölhessék:

Ezen javallatok tárgyalására biztosoknak neveztetnek ki: tanácsos Szathmári P. Gábor, Nagy Ferencz, Takács János, Tauffer Ferencz, Ákoncz István és Kenyeres Károly aai, ajánlatván ezen bizottságnak egyfelől, hogy munkálkodását a legközelebbi gyűlésre adja be, másfelől adjon véleményt telegraphnak is felállítása felől. — Addig is minden gazda vagy szállást adó szállóját a rendőrhivatalhoz bejelenteni köteles és szállójáról felelős, — minek e szerinti közhírré tétele, s az utczáik végein a századok és lakosság által minden éjjeni pontos örökdtetés főbiró aara bizatik.

Május 31-én 1848-ban közönségi gyűlés szónok Gut János aa. elnöklete alatt:

173.

Idei 165. közgyűlési szám alatt kirendelt biztosok részéről jelentetik, miszerént az irt sz. a. intézendőket a legközelebbi országos ülésben történt kifejlődések után az indítványozott terjedelemben feleslegesnek, s a város bátorságára elegendőnek vélik a kültisztek által a város végeini figyelmes örökdtetést, továbbá a Középkapui toronyban, jelesen éjre öröknek lámpással, lobogóval és beszélő csövel ellátása rendelését, hogy jelesen tűz esetében a cső által a segedelmezést kívánó helyet avval, mint éjjel a lámpásnak, nappal a lobogónak azon iránybani kifüggesztésével tudassák:

A biztosok által ajánlott örökdtési mód elégtetvén, elfogadtatván, életbeléptetése a főbirónak ajánltatik.

174.

A főbiró, mint országgyűlési követ jelenti, hogy Erdélynek Magyarországgal egyesülte a nemzeti, mint következőleg a legközelebbi országos ülésen egyakarattal, minden legkisebb ellentmondás nélkül kimondott, s az e részben alkotott törvényczikk a Rendek követei által megerősítés végett Urunk királyunk eleibe, valamint az ország nádorának és magyar ministeriumnak is pártolás kérésével felküldetett; — miután maga a törvényczikk is felolvastatván:

Megnyugvással és örömmel vétetett.

175.

A közelebbi országos ülésen alkotott törvényczikk 2-ik pontjában kinevezett országos bizottságból Kolozsvár, mely szive az országnak, főhelye a kormánynak, a város sérelmével kihagyatott, — követei közül egy is abba nem nevezetett, s így a város fosztva attól, hogy követei. ezután a város és vidékének is vele kapcsolatos érdekében munkálhassanak, — ennél fogva javaltatik, hogy az idei . . . közgyűlési szám alatt kinevezett városi választmány az e részben tenni szükségesek megfontolása iránt sietőleg egybegyűjtessek, azon kívül az Erdély felé intézett vasutnak egyenest és fővonalban, e városon átvitelétől függvén nagy részint a város jó-

vendője, azon vasutnak is fővonalban erre hozatala minden illő módon szorgalmaztassék, minek sikeresítéséhez tettel kellett járulni, az áthozatal pontjai dologhoz értők által vizsgáltassanak meg, s mindezek eszközlésére, közremunkálására a hasonérdekű Kolos, Bihar megyék is szólíttassanak fel:

Ezen indítványhoz képest ajánlatik a főbírónak, hogy az indítványban felhozott mellőztetési sérelem mikénti orvosoltatásának megfontolására és eszközlésére, valamint e város jelen állapotját, mint jövődő előbbhaladását biztosító eszközök felőli véleményezésre az idei . . . közgy. sz. a. kinevezett választmányt sietőleg gyűjtse egybe. A pesti vasutvonal egyenest Kolozsvárnak hozatala iránt teendőket illetőleg, e részben szükségesnek ítéltetik, a behozatali pontokul szolgálható helyek műértőlegi megvizsgálása; minek eszközlésére szólíttassék fel a hasonérdekű Kolozs-, Torda-, Bihar megye és Nagyvárad, Debreczen, Kraszna oly módon, hogy biztosaik által egy bizonyos helyt egybejövén, az értekezés és teendők megkezdethessenek. Nemes Kolozs megye írásbeli megtalálása pedig követek által határozatván megejtetni, követeknek neveztetnek ki a főbíró és gróf Mikes János.

176.

Főbíró jelenti, hogy a római hitvallásnak püspöke, Kovács Miklós ur, a helybeli őrsereg számára 500. az az ötszáz ezüst rftot adván át a jelentőnek, azon öszveg őrségi pénztárnok Szathmári P. Gábor kezei alá befizettetett s az arról vett nyugtatvány megadatott az adományozó urnak.

Továbbá jelentik, hogy a helybeli P. P. piaristák ugyan az őrsereg számára negyven ezüst rftot adományoztak saját öszvetételeikből.

Ismét, hogy gróf Mikes Istvánné szintegy a helybeli őrsereg számára 40. az az negyven ezüst rftot adományozott és végre, hogy ifjabb báró Vesselényi Farkas saját költségén egy lovas huszárt állított ki az őrseregbe, s azt minden szükségesséssel maga látja el:

Tudásul vétetvén, püspök Kovács Miklós urnak küldessék köszönő irat, melynek

átadására a főbíró és az őrségi főparancsnok ezennel megbizatnak.

177.

Polgárőrségi főparancsnok a királyi személyesnek és ministeri küldött báró Perényinek az őrseregből két két tiszteletőt javall állíttatni:

E javallat elfogadása mellett annak nyomán a királyi személyeshez, mind a ministeri küldöthöz nappalra az őrségből tisztelet örök állíttatni határozatnak, s a királyi személyeshez 12 számból álló nemzeti őrség s szolgálatra egy őrtiszt, a ministeri küldöthöz pedig két ör; — mindezek teljesítése a főparancsnokra bizatván. — Végre a ministeri biztosnak a város részérőlü üdvözlésére, tisztelkedésre főbíró vezérlete alatt egy számos küldöttség neveztetik ki.

178.

A főbíró felolvassa az erdélyi országos követek választása tárgyában a nemzeti gyűlés által tervezett törvényjavaslatot:

A mennyiben ezen törvényjavaslat a Magyarországon létező e részbeni törvénycikkeltől eltér, s az egy helyt választási joggal nem bírónak is választathatási jogot ad, e város részérőlü követek ezen ragaszték elleni nyilatkozatra s annak kihagyatása eszközlésére utasíttatnak. Továbbá a felolvasott törvénycikkben a választói képesség censushoz lévén kötve, a főadón felüli e részbeni 5 ezüst rft adó censust a fekvő birtokrólü adózásra kívánja módosíttatni, s a követek is erre munkálásra utasíttatnak.

179.

Főbíró jelenti, hogy a pesti követ ifjak a pesti ifjuság részéről a városnak küldött lobogót Május 30-án itt a város házánál a főbírónak innepélyesen átadván, azon lobogó a város háza eleibe kítüzetett.

Továbbá, hogy ugyanazon alkalommal az egybengyült nép közzül azon kívánat emeltetett, hogy belső-monostorutcza Unioutcza, hidutcza pedig Wesselényiutcza nevet viseljen:

Mire a gyűlés eloszolván, a jelentettek felőli tanácskozás elmaradt.

(Folytatása következik.)